

A TANTÁRGY ADATLAPJA

Szemantika

Egyetemi tanév: 2025/2026

1. A képzési program adatai

1.1. Felsőoktatási intézmény	Babeş-Bolyai Tudományegyetem
1.2. Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3. Intézet	Magyar és Általános Nyelvészeti Intézet
1.4. Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5. Képzési szint	Alapképzés
1.6. Tanulmányi program / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom (önálló szak)
1.7. Képzési forma	Nappali tagozatos képzés

2. A tantárgy adatai

2.1. A tantárgy neve	Szemantika			A tantárgy kódja	LLM2026		
2.2. Az előadásért felelős tanár neve	dr. Németh Boglárka egyetemi adjunktus						
2.3. A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Dimény Hajnalka egyetemi tanársegéd						
2.4. Tanulmányi év	I.	2.5. Félév	2.	2.6. Értékelés módja	V	2.7. Tantárgy típusa	DSIN

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszámja)

3.1. Heti óraszám	3	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor/projekt	1
3.4. Tantervben szereplő összórászám	42	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	14
Az egyéni tanulmányi idő (ET) és az önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					23
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					10
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					20
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					1
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					0
3.7. Egyéni tanulmányi idő (ET) és önképzési tevékenységekre (ÖT) szánt idő összórászámja					56
3.8. A félév összórászámja					98
3.9. Kreditszám					4

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1. Tantervi	-
4.2. Kompetenciabeli	-

5. Feltételek (ha vannak)

5.1. Az előadás lebonyolításának feltételei	Előadóterem, vetítő, PC, hangfal
5.2. A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	Szemináriumi terem, nyomtatott segédeszközök

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák¹

Szakmai/kulcs-kompetenciák	<p>C1.1 A fogalmak meghatározása, az általános nyelvészeti szaknyelv jellegzetességeinek felismerése és példázása; a humántudományok interdiszciplináris elemzési módszereinek ismerete.</p> <p>C1.4 A nézetek és elméleti irányzatok kritikai megközelítése a nyelv tanulmányozása során.</p> <p>C1.5 Szóbeli vagy írásbeli szövegalkotás egy nyelvészeti témában, amely lexikailag és szintaktikailag árnyalt, következetes és jól formált.</p> <p>C2.2 A szóbeli vagy írásbeli üzenet és a kontextus kapcsolatának értelmezése, a tartalom érveléstechnikáinak és felépítésének magyarázata anyanyelven, valamint románul/idegen nyelven.</p> <p>C2.5 Vitaindítók szervezése, egy esettanulmány előkészítése és megvédése.</p> <p>C3.1 A nyelvészeti alapfogalmak, szakterületek és módszerek, az anyanyelv szerkezetének és működésének szinkrón és diakrón szempontból való meghatározása és alkalmazása.</p> <p>C3.2 A mai nyelvi jelenségek ismerete és értelmezése. Az anyanyelv fő változásainak, valamint a normák és nyelvhasználatbeli különbségek ismerete.</p> <p>C3.3 Bármely szóbeli vagy írásbeli megnyilatkozás elemzése; az elméleti tudás gyakorlatba ültetése (az anyanyelv tanítása, a verbális kommunikáció megfigyelése és fejlesztése).</p>
Transzverzális kompetenciák	<p>CT1 A nyelv és irodalom szakterület szempontjainak használata figyelembe véve a szakmai etikát.</p> <p>CT2 Kapcsolatteremtés csoportban; interperszonális kommunikáció és szerepvállalás.</p>

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<ul style="list-style-type: none"> A hallgatók megismerkednek a szemantika alapjaival és vizsgálati módszereivel.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> A tantárgy célja megismertetni a hallgatókat a nyelvi jelentés legérdekesebb és legkutatottabb problémáival, jelenségeivel úgy, hogy mindeközben arra is rálátást nyerjenek, hogy a különböző szemantikai irányzatok milyen megközelítéseket alkalmaznak e jelenségek magyarázatára. Az órák célja az alább felsorolt jelenségek ismerete és értő vizsgálata, ennek eredményeképpen a hallgatók általános képet kapnak a szó- és mondatjelentés legfontosabb kérdéseiről, és ezáltal elmélyíthetik a nyelvtudomány céljaira, módszereire és elveire vonatkozó általános tudásukat is.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
Bevezető beszélgetés, gyakorlatok	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Jelek	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Jelentés és jelentésstan. Jelentésfelfogások	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	

¹ Választhat kompetenciák vagy tanulási eredmények között, illetve választhatja mindkettőt is. Amennyiben csak az egyik lehetőséget választja, a másik lehetőséget el kell távolítani a táblázatból, és a kiválasztott lehetőség a 6. számot kapja.

Jelentéstípusok	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Szemantika vs. pragmatika	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Fogalmi hierarchia és szinonímia	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Antonímia és ellentmondás	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Poliszémia és homonímia	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Az igei argumentumszerkezet és a tematikus szerepek	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
A mondat külső és belső időszerkezete I.	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
A mondat külső és belső időszerkezete II.	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Esettanulmány: a predikatív határozói igeneves szerkezetek	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
A szemantika helye a nyelvészeti diszciplínák között. Szemantikák	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Összefoglalás, felkészülés a vizsgára	frontális előadás, dialogikus módszer tanári magyarázatokkal és példákkal; közös elemzés	
Könyvészet		
<p>Kenesei István 2011. Jelentések. In uő: <i>A nyelv és a nyelvek</i>. Akadémiai Kiadó, Budapest, 142–55.</p> <p>Kiefer Ferenc 2006. <i>Aspektus és akcióminőség. Különös tekintettel a magyar nyelvre</i>. Akadémiai Kiadó, Budapest, 16–33.</p> <p>Pethő József 2004. <i>Jelentéstan</i>. Bölcsész Konzorcium, Budapest, 9–105.</p> <p>Németh Boglárka 2012. A magyar aspektusrendszer. In uő: <i>Az aspektus a magyar nyelvben</i>. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 78–110.</p>		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezetés. A szemináriumi témák bemutatása, az elvárások megbeszélése	Prezentáció, vitaindító, vita	
<p>2. Nyelv és politika: Megváltoztathatja a politikum a szavak jelentését?</p> <p>George Orwell: Függelék. In: Uő: <i>1984</i>. Budapest, Európa Kiadó, 1989, 167–174.</p> <p>Tóth Szergej: Analógiák. In: Uő: <i>Nyelv, kép, hatalom</i>. Szeged, Szegedi Egyetemi Kiadó – Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, 25–51.</p> <p>Mártonfi Attila 2011. Nyelv és propaganda a náci Németországban. <i>Nyelv és Tudomány</i> 2011. december 2. Web: https://www.nyest.hu/hirek/nyelv-es-propaganda-a-naci-nemetorszagban (2024. febr. 9.)</p> <p>Tolcsvai Nagy Gábor: Az önazonosítás és az igazságállítás nyelvi terei a magyar politikában. In: Uő:</p>	Vitaindító, vita	A vitaindító előkészítése részeként előzetesen kötelezően egyeztetni kell a szemináriumvezető tanárral.

<p><i>Nyelv, érték, közösség.</i> Budapest, Gondolat Kiadó, 2004, 206–219</p>		
<p>3. Sztereotípiák és nyelvi elfogultság: Része a szavak jelentésének az elfogultság?</p> <p>Benő Attila: Mi és mások. Kommunikáció és sztereotípiák. In: Uő: <i>A dolgok másik neve.</i> Komp-Press Kiadó, Kolozsvár, 2011, 60–67.</p> <p>Szabó Zsolt Péter, Banga Csilla, Ferenczhalmy Réka, Fülöp Éva, Szalai Katalin, László János: A nyelvbe kódolt társas viszonyok. Az implicit szemantika szociálpszichológiai kutatása <i>Pszichológia</i> 30/1 (2010), 1–16.</p>	<p>Vitaindító, vita</p>	<p>A vitaindító előkészítése részeként előzetesen kötelezően egyeztetni kell a szemináriumvezető tanárral.</p>
<p>4. A szómágia és a politikai korrektség: Része a cselekvésérték a jelentésnek?</p> <p>David Crystal: A nyelvi mágia. In: Uő: <i>A nyelv enciklopédiája.</i> Osiris, Budapest, 2001, 19–20.</p> <p>Kálmán László: Bevezetés a szómágiába. <i>Nyelv és Tudomány</i> 2012. február 21. Web: https://www.nyest.hu/hirek/bevezetes-a-szomagiaba (2024. febr. 9.)</p> <p>Kálmán László: Honnan menekülnek, hova vándorolnak? <i>Nyelv és Tudomány</i> 2015. augusztus 31. Web: https://www.nyest.hu/hirek/honnan-menekulnek-hova-vandorolnak (2024. febr. 9.)</p> <p>Takács B. 2011. A néger nem fekete! <i>Nyelv és Tudomány</i> 2011. szeptember 15. Web: https://www.nyest.hu/hirek/a-neger-nem-fekete (2024. febr. 9.)</p> <p>Péli P. 2009. Kínos nyelvi korrektség. <i>Nyelv és Tudomány</i> 2009. július 13. Web: https://www.nyest.hu/hirek/kinos-nyelvi-korrektseg (2024. febr. 9.)</p> <p>Schleicher Nóra: Politikai korrektség: érvek pro és kontra. <i>Jel-kép</i> 2 (2001), 25–32. (Részlet: <i>A politikailag korrekt nyelvhasználat jellemzői innen</i>, 29–30.)</p> <p>Kontra Miklós: Baj-e, ha valaki lenégerzi a feketéket? <i>Alkalmazott nyelvtudomány</i> 4/2 (2004), 93–94.</p>	<p>Vitaindító, vita</p>	<p>A vitaindító előkészítése részeként előzetesen kötelezően egyeztetni kell a szemináriumvezető tanárral.</p>
<p>5. A nyelv tan jelentése: Elválasztható a nyelv tan a jelentéstantól?</p> <p>Tolcsvai Nagy Gábor: A jelentés a különböző méretű nyelvi kifejezésekben. In: Uő (szerk.): <i>Nyelv tan.</i> Budapest, Osiris Kiadó, 2017, 235–236.</p> <p>Kövecses Zoltán – Benczes Réka: Szimbolikus egységek. In: Uők: <i>Kognitív nyelvészet.</i> Budapest, PXP Első Magyar Digitális Nyomda, 2010, 203–205.</p> <p>Kövecses Zoltán – Benczes Réka: A konstrukciós grammatikáról bővebben. In: Uők: <i>Kognitív nyelvészet.</i> Budapest, PXP Első Magyar Digitális Nyomda, 2010, 206–208.</p> <p>Kothencz Gabriella Szilvia: Képi sémák és határozóragok. In: Tolcsvai Nagy Gábor – Tátrai Szilárd (szerk.): <i>Konstrukció és jelentés. Tanulmányok a magyar</i></p>	<p>Vitaindító, vita</p>	<p>A vitaindító előkészítése részeként előzetesen kötelezően egyeztetni kell a szemináriumvezető tanárral.</p>

<i>nyelv funkcionális kognitív leírására.</i> Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem, 2012, 31–58.		
<p>6. Nyelvi értékelés és szentimentelemzés: Része az értékelés a szó jelentésének?</p> <p>Péter Mihály: Az érzelmkifejezés elhatárolása más nyelvi kategóriáktól. In: Uő: <i>A nyelvi érzelmkifejezés eszközei és módjai.</i> Budapest, Tankönyvkiadó, 1991, 40–48. [Fejezetek: 1. Az expresszivitás. 2. A stílusérték. 3. A nyelvi értékelés]</p> <p>Szabó Martina Katalin: A nyelvi értékelés mibenléte a számítógépes értékelélemzés (szentimentelemzés) szempontjából. In: Gécszeg Zs. (szerk.): <i>LingDok 15. Nyelvészdoktoranduszok dolgozatai.</i> Szegedi Tudományegyetem, Szeged, 2016, 154–172. Web: http://nydi.szte.hu/LingDok_konfketetek_files/lingdok15.pdf#page=153 (2022. febr. 10.)</p> <p>Kugler Nóra: Nyelvi polaritás kifejezésének egy mintázata, avagy milyen a félelmetesen jó? <i>Magyar Nyelvőr</i> 138(2), 2014, 129–139. Web: https://tinyurl.com/29sb5dv3 (2021. febr. 17.)</p> <p>Varjú Zoltán: <i>Mire jó a szentimentelemzés?</i> Web: https://kereses.blog.hu/2013/06/17/mire_jo_a_szentimentelemzes (2021. febr. 17.)</p>	Vitaindító, vita	A vitaindító előkészítése részeként előzetesen kötelezően egyeztetni kell a szemináriumvezető tanárral.
7. Összegzés, áttekintés	Beszélgetés, csoportmunka	
<p>Könyvészet: Lásd az egyes témáknál. Az olvasmányok a vitaindító hallgatók számára kötelezőek, a csoport többi tagja számára ajánlott. Kivéve, ha a vitaindító hallgatók kijelölnék kötelező olvasmányt az adott szemináriumra.</p>		

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	A megbeszélte jelenségek ismerete.	Az írásbeli vizsgadolgozat és az órai feladatok pontozása	70%
	A bemutatott szemantikai jelenségek megfelelő példázása és a nyelvi adatok megfelelő azonosítása és elemzése		
	Logikus, koherens szövegfelépítés, a fogalmak helyes használata.		
10.5 Szeminárium / Labor	A szakirodalom értő olvasása A vita pontos, szakszerű előkészítése	Szemináriumi vitaindító – 50%	30%
	Aktív részvétel a vitában	Szemináriumi tevékenység – 50%	
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			

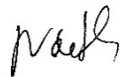
- A szemantikai alapfogalmak ismerete, azonosítása, meghatározása és helyes használata a tudományterület által vizsgált jelenségek elemzésében.
- Aktív részvétel az előadásokon végzett egyéni és csoportmunkákban.
- Az előadások 50%-án való részvétel.
- A szemináriumok 80%-án való részvétel.
- A szemináriumi feladatok (vitaindító, vitában való aktív részvétel) elvégzése.

11. SDG ikonok (Fenntartható fejlődési célok/ Sustainable Development Goals)²

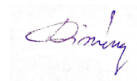
	A fenntartható fejlődés általános ikonja							
								
								

Kitöltés időpontja:
2025.01.20.

Előadás felelőse:

Szeminárium felelőse:

Az intézeti jóváhagyás dátuma:

...

Intézetigazgató:

.....

² Csak azokat az ikonokat tartsa meg, amelyek az [SDG-ikonoknak az egyetemi folyamatban](#) történő alkalmazására vonatkozó eljárás szerint illeszkednek az adott tantárgyhoz, és törölje a többit, beleértve a fenntartható fejlődés általános ikonját is – amennyiben nem alkalmazható. Ha egyik ikon sem illik a tantárgyra, törölje az összeset, és írja rá, hogy „Nem alkalmazható”.